

Zdroj obrázku: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:International_Court_of_Justice_Seal.svg file,

Úvodní slovo editora:

Vážení přátelé,

i po letošní letní přestávce se k vám znovu dostává nové vydání Bulletinu ČSMP.

Nedá mí to nepřipomenout větu, kterou kdysi uvedla jedna má vyučující při semináři MPV: „ČR nemá ropu (ne dost), není velká a nemá obrovskou armádu. Proto bychom měli velmi důkladně znát mezinárodní právo! Jinak se neprosadíme.“

Skoro to vypadá, že zavedené pořádky se hrouť: čeští státní představitelé se ponížene chovají k Číně jako k velkému bratru, USA si do čela volí člověka s názory urážejícími mnohé (a nejsou jediným takovým státem), Velká Británie se rozhodla pro vystoupení z celku, který Evropě zajišťuje prosperitu, a na Blízkém východě se dějí zvěrstva, která šokují každého s alespoň trochu vyvinutým smyslem pro lidské cítění.

V takových chvílích je jednoduché uchýlit se k názorům, že právo nefunguje a je třeba se podíídit „silným“ a ti vše lépe zvládnou. To už tu ale mnohokrát bylo a dopadlo to vždy špatně. Proto se vracím k v úvodu citované pedagožce, zřejmě mezinárodní právo,

respektujeme ho a vyžadujeme to i po ostatních. A k tomu dodávám – víme přeci z minulosti, že ostatní cesty nás zavedou do propasti.

Svým málem i tento Bulletin snad přispěje k rozšíření povědomí o mezinárodním právu. Přeji všem čtenářům klidnější dny, než jaké přineslo toto léto.

S přáním zajímavého čtení,

Milan Lipovský
vedoucí editor Bulletinu ČSMP

OBSAH

Stránka | 2

Úvodní slovo editora	1
Obsah	2
Mezinárodní právo veřejné obecně	3
Šárka Ošřádalová: (P)ootevřené nebe	
Mezinárodní právo soukromé	6
Michaela Rubíčková: Podmínky platnosti prorogační doložky obsažené ve všeobecných obchodních podmínkách dle judikatury Soudního dvora EU	
Mezinárodní právo trestní	8
Zuzana Žaludová: Masakr v Sinjaru – dva roky od událostí a činnost aktivistky Nadii Murad	
Lidská práva	10
Jakub Fejfar: Náhorní Karabach, rozmrazování konfliktu?	
Evropské právo	12
Petr Navrátil: Stanovisko Evropské komise k polské ústavní krizi: quo vadis, terra Poloniae?	
Vnitrostátní aplikace mezinárodního práva	15
Kamila Šrolerová: Provozovatel obchodu, který nabízí zdarma přístup k wi-fi síti, není odpovědný za porušení autorských práv, jehož se dopustil uživatel	
Aktuality	18

MEZINÁRODNÍ PRÁVO VEŘEJNÉ OBECNĚ

(P)otevřené nebe

Ve čtvrtek 6. srpna pozastavilo největší pařížské letiště, Charles de Gaulle, na více než hodinu veškerý letový provoz v oblasti. Důvodem nebyla technická chyba v systému, nouzové přistání některého z poblíž se vyskytujících letadel či bezpečnostní incident. Za přerušáním provozu stál přelet ruského monitorovacího letadla Antonov An30, které nad francouzským územím provádělo pozorovací misi s cílem pořídit záznamy o rozmístění a síle francouzských ozbrojených sil.¹ Byť se to může zdát na první pohled jen těžko uvěřitelné, mise byla zcela legální, schválená francouzskou vládou a v souladu s mezinárodním právem. V tomto článku se zaměříme na mezinárodní instrument, který za provedením výše uvedeného přeletu stál – Smlouvu o otevřeném nebi (org. „Treaty on Open Skies“).²

Nebe se otevírá

O vytvoření mechanismu, který by posiloval důvěru a transparentnost mezi státy prostřednictvím vzájemného leteckého monitorování vojenských sil a aktivit, jednali již v roce 1955 americký prezident Dwight D. Eisenhower a sovětský premiér Nikolaj Bulganin. Nápad však neměl dlouhého trvání, neboť sovětské vedení jej krátce po představení ve strachu ze špionáže promptně zamítlo. Na světlo se tak znovu dostal až po skončení studené války, a to díky iniciativě amerického prezidenta George H. W. Bushe.

¹ Pourquoi aucun avion n'a décollé de Roissy-Charles-de-Gaulle jeudi midi. *France Bleu*. 6. 10. 2016 <<https://www.francebleu.fr/infos/transports/pourquoi-aucun-avion-n-decolle-de-roissy-charles-de-gaulle-pendant-une-heure-ce-mercredi-1475747978>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

² Treaty on Open Skies, [2002] UKTS 26, přijata 24. 3. 1992, vstup v platnost 1. 1. 2002 <<http://www.osce.org/library/14127?download=true>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

Smlouva o otevřeném nebi, sepsaná s přáním posílit důvěru mezi členy NATO a státy bývalého Varšavského paktu, byla přijata v březnu 1992 v Helsinkách. V platnost vstoupila až o dlouhých deset let později – 1. ledna 2002. Tedy v době, kdy se již řada států Varšavského paktu členy Severoatlantické aliance stala³ a další se na vstup připravovaly.⁴

Do současné doby Smlouvu o otevřeném nebi podepsalo a ratifikovalo 34 států. Kromě Spojených států amerických a Ruska se jedná převážně o státy evropské. Obecně lze říci, že instrument ratifikovaly všechny evropské státy s výjimkou Albánie, Černé hory, Irska, Makedonie (FYROM), Moldávie, Rakouska, Srbska, Švýcarska a malých států jako je Andorra, Monako a San Marino. Signatáři jsou taktéž Bělorusko, Ukrajina a Turecko. Roli depozitářů plní Maďarsko a Kanada. Zajímavostí, která odráží dobu, kdy smlouva byla uzavřena i její původní cíl, je nastavení přistoupení nových států ke smlouvě. Přestože obecně je zapotřebí, aby takovýto krok odsouhlasili všichni signatáři, státy, které náležely k bývalému Sovětskému svazu, mají výjimku – mohou ke smlouvě přistoupit beze všeho.

Jak již bylo zmíněno výše, Smlouva o otevřeném nebi byla vytvořena a přijata s cílem posílit důvěru a spolupráci mezi smluvními státy, co se zbrojení a jejich vojenských aktivit týče. Jak tedy celý mechanismus funguje? Na základě smlouvy je každý ze smluvních států oprávněn provést stanovený počet pozorovacích letů nad územím ostatních smluvních států. „Na oplátku“ musí umožnit provedení stejného počtu misí nad svým vlastním územím. Počet povolených přeletů je pro každý stát jiný a odvozuje se od jeho velikosti a vojenské síly. Kvóta České republiky je čtyři. Tudíž, Česká republika je povinna umožnit čtyři pozorovací

³ Česká republika, Maďarsko a Polsko vstoupily do NATO v 1999.

⁴ Bulharsko a Rumunsko přistoupily v roce 2004.

přelety nad svým územím a zároveň může čtyři takovéto přelety provést.

Důvěřuj, ale prověřuj

Pozorovací lety mají jasně a přísně stanovené parametry, co se postupu, délky i používaných zařízení týče. Předně, všechny smluvní státy mají povinnost umožnit přelet nad jakoukoliv částí svého území. Jedinou legitimní výjimkou jsou bezpečnostní důvody – tedy, pokud by v určité oblasti např. zuřil ozbrojený konflikt a hrozilo nebezpečí, že by pozorovací letoun, který je mimochodem vždy pilotovaný, mohl být sestřelen. Důvodem k odmítnutí ovšem nemůžou být otázky státní bezpečnosti – tedy např. snaha utajit přesun vojenských sil či stavbu nového vojenského zařízení.

Stát, který má v úmyslu pozorovací misi vykonat, má povinnost nahlásit tento svůj úmysl „hostitelskému“ státu diplomatickou nótou nejpozději 72 hodin předem. O úmyslu vykonat přelet jsou zároveň informováni i všichni zbývající signatáři Smlouvy o otevřeném nebi. Hostitelský stát má následně 24 hodin na to, aby potvrdil přijetí žádosti a

oznámil druhé straně, zda může použít své vlastní zařízení, či zda musí pro účely mise použít pozorovací letoun poskytnutý hostitelským státem. Přestože pozorovatelský stát může provést přelet nad jakoukoliv částí, každý stát má jasně stanovené vstupní a výstupní vzdušné koridory, které jsou průzkumná letadla smluvních stran povinna použít. Stejně tak jsou určena i letiště pro mezipřistání a čerpání paliva – v České republice je takovýmto letištěm Pardubice.¹

¹ Kontrola konvenčního zbrojení. MZV ČR. <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/b

Na palubě průzkumného letadla jsou zpravidla přítomni jak zástupci státu, který přelet provádí, tak i státu hostitelského. Zahraniční inspektoři na palubě průzkumného letounu jsou po dobu průběhu mise postaveni na úroveň diplomatů a pozorovací let má přednost před jakoukoliv pravidelnou leteckou dopravou.² Včetně například té na výše zmíněném letišti Charles de Gaulle v Paříži.

Přísná pravidla se nevztahují pouze na průběh pozorovatelských misí, ale i na samotná zařízení a technologie, která se při nich využívají. Všechna zapojená letadla musí být certifikována speciální komisí, přičemž před každou misí prochází ještě předstartovní inspekci.³ Používaná letadla musí být zásadně

ezpecnostni_politika/cr_a_odzbrojeni/konvencni_zbrane/kontrola_konvencniho_zbrojeni.html> [poslední přístup 13. 11. 2016]

² Smlouva o otevřeném nebi pomáhá v otázkách bezpečnosti prohlubovat důvěru. Ministerstvo obrany ČR.

<<http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/smlouva-o-otevrenem-nebi-pomaha-v-otazkach-bezpecnosti-prohlubovat-duveru-70956/>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

³ Antonov An30 (RA-26226) Russia Air Force: Mission: Open Sky. Nantes Spot. <<http://aeronantesspotters.forumactif.com/t3116-06-10-2016-antonov-an30-ra-26226-russia-air-force-mission-open-sky>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

neozbrojená a mohou být vybavena pouze stanovenými typy certifikovaných a schválených čidel – od speciálních optických kamer po infračervené skenovací zařízení. Snímky pořízené těmito kamerami mohou mít rozlišení max. 30 cm. Pro srovnání – jedná se o podobné rozlišení, které při nejvyšším přiblížení poskytuje Google Earth. Dostatečně vysoké na to, aby odlišilo nákladní automobil od tanku, ale ne dost přesné pro to, aby umožnilo přečtení jeho SPZ.

Záznamy, které stát provádějící misi během přeletu pořídí, je povinný na vyžádání poskytnout dalším členským státům. Všechny zaznamenané informace jsou tedy dostupné pro všechny signatáře bez výjimky a státy této možnosti náležitě využívají. Jak ukazují statistiky, Smlouva o otevřeném nebi nezůstala pouhým závazkem sepsaným na papír. Během prvního roku platnosti smlouvy podnikly zapojené státy 67 pozorovacích letů.¹ Od té doby toto číslo vytrvale stoupá. Velký zájem lze vysledovat především u Spojených států a Ruska. Během let 2002 až 2016 podnikly Spojené státy 196 přeletů nad ruským územím. Rusko uskutečnilo nad územím Spojených států 71 přeletů. Celkově bylo nad územím Ruska provedeno za dobu platnosti smlouvy více než 500 přeletů.²

Problémy na cestě

Přestože cílem Smlouvy o otevřeném nebi je posilování důvěry skrze ověřování vzájemných závazků, nikoliv získávání citlivých informací, jak si lze představit implementace smlouvy neprobíhá vždy kompletně bez problémů. Informace vojenského charakteru jsou a vždy byly pro státy citlivou a ožehavou záležitostí a tak, přestože státy obecně své závazky ze Smlouvy o otevřeném nebi uznávají a respektují, někdy hledají cesty, jak se jim vyhnout. Jako příklad lze uvést Rusko, které již několikrát odmítlo umožnit pozorovací misi

nad Kaliningradskou oblastí či Moskvou a zakázalo pozorovacím letadlům se přiblížit k rusko-gruzínským hranicím na vzdálenost menší 10 km. Ke sporu ohledně rozsahu a náplně pozorovací mise došlo také v dubnu 2014, kdy Rusko nevyhovělo americké žádosti o pozorovací misi v oblasti poblíž rusko-ukrajinským hranicím – pravděpodobně ve snaze zabránit signatářům získat legálně obdržené informace o pohybu ruského vojska na ukrajinských hranicích.³ Do ochoty států dodržovat závazky ze smlouvy se nepochybně promítá i napětí v jejich vzájemných vztazích. Počátkem února 2016 Turecko zrušilo, pravděpodobně v rozporu se smlouvou, řádně oznámenou ruskou rutinní pozorovací misi.⁴ Vztah mezi oběma státy byl v té době čerstvě poznamenán tureckým sestřelením ruského bojového letounu, který v průběhu výkonu své mise v Sýrii údajně několikrát neohlášeně a bez povolení vstoupil do tureckého vzdušného prostoru.⁵

Jak je vidno, Smlouva o otevřeném nebi je na poli mezinárodního práva veřejného poměrně atypickým instrumentem. Ať už co se obsahu, tak i samotné úspěšnosti implementace týče. Úplně otevřené nebe a hladkou spolupráci mezi signatáři sice nepřináší, ale vzhledem k citlivosti problematiky, které se týká, se jedná o úspěšný a v praxi poměrně fungující projekt, který zjevně všem zapojeným státům přináší dost benefitů na to, aby byly ochotné ony dveře ke své části oblohy alespoň trochu pootevřít.

Šárka Ošťádalová

¹ The Open Skies Treaty at a Glance: Fact sheets and Briefs. *Arms Control Association*. <<https://www.armscontrol.org/factsheets/openskies>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

² Key Fact About the Open Skies Treaty. *U.S. Department of State*. <<http://www.state.gov/t/avc/rls/2016/258061.htm>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

³ Violating Open Skies Treaty: Russia and Surveillance. *Global Intelligence Trust*. <<http://www.globalintelligencetrust.com/single-post/2016/07/18/Violating-Open-Skies-Treaty-Russia-and-Surveillance>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

⁴ Turkey rejects Russian request for routine observation flight. *Reuters*. 4. 2. 2016 <<http://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-turkey-russia-idUSKCN0VD0OW>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

⁵ Turkey's downing of Russian warplane - what we know. *BBC*. 1. 12. 2015. <<http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-34912581>> [poslední přístup 13. 11. 2016]

MEZINÁRODNÍ PRÁVO SOUKROMÉ

Stránka | 6

Podmínky platnosti prorogační doložky obsažené ve všeobecných obchodních podmínkách dle judikatury Soudního dvora EU

Prorogační doložka, jakožto dohoda smluvních stran o volbě soudu příslušného k rozhodování jejich případného sporu, může být (a velmi často bývá) součástí všeobecných obchodních podmínek. Soudní dvůr EU tak za účelem ochrany smluvní strany, která není jejich autorem, a zajištění jejího skutečného souhlasu s uzavřením prorogační doložky již v minulosti stanovil několik požadavků pro její sjednávání v této formě. Jsou-li požadavky splněny, odpovídá prorogační doložka písemné formě dle čl. 25 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I bis¹, a je tudíž po formální stránce platná.

Základní požadavky pro uzavírání prorogační doložky v rámci obchodních podmínek vyjádřil Soudní dvůr EU v rozsudku *Salotti*², kde stanovil, že smlouva hlavní musí na obchodní podmínky explicitně odkazovat. Samotný fakt, že obchodní podmínky s prorogační doložkou byly uvedeny na rubu smlouvy hlavní připravené jednou ze stran, totiž nezaručuje, že druhá strana s uzavřením doložky opravdu souhlasila.³ Dále bylo řečeno,

že je-li smlouva tvořena odkazem na dřívější nabídku, která dále odkazuje na obchodní podmínky obsahující prorogační doložku, bude písemná forma splněna pouze za předpokladu, že byl odkaz výslovný, strana vykonávající rozumnou péči si ho mohla ověřit a obsah obchodních podmínek jí byl sdělen společně s nabídkou.⁴ Jinými slovy obsah obchodních podmínek byl protistraně dostupný a mohla se s ním seznámit.

V nedávném rozsudku *Profit Investment SIM SpA v. Stefano Ossi*⁵ ze dne 20. dubna 2016 pak Soudní dvůr EU rozšířil aplikaci těchto požadavků i na prorogační doložky obsažené v prospektu emise dluhopisů vypracované jejich emitentem. Stanovil, že písemná forma doložky je splněna jen tehdy, obsahuje-li smlouva emitenta s upisovatelem cenného papíru buď souhlas upisovatele s touto doložkou, nebo výslovný odkaz na daný prospekt doložku obsahující.⁶

Dle nařízení Brusel I bis může být prorogační doložka uzavřena i v elektronické podobě, a to s účinky rovnocennými písemné formě, za předpokladu, že je možný trvalý záznam prorogační doložky. Lze tak dovodit i možnost využití elektronických obchodních podmínek obsahujících doložku v případě, že splňují požadavky popsané výše.⁷ Tímto způsobem uzavření se zabýval i Soudní dvůr EU v rozsudku *El Majdoub*⁸, který se týkal

⁴ Srov. odst. 11-13 rozsudku *Salotti*.

⁵ Rozsudek ze dne 20. 4. 2016, *Profit Investment SIM SpA v. Stefano Ossi a další*, věc C-366/13, dosud nezveřejněno ve Sbírce rozhodnutí. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 10. 2016]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/>. (dále jen „*Profit Investment*“).

⁶ Srov. odst. 29 rozsudku *Profit Investment*.

⁷ DICKINSON, Andrew, LEIN, Eva a JAMES, Andrew (eds.). *The Brussels I Regulation recast*. Oxford: Oxford University Press, 2015. ISBN 978-0-19-871428-6. s. 289-290.

⁸ Rozsudek ze dne 21. 5. 2015, *Jaouad El Majdoub v. CarsOnTheWeb.Deutschland GmbH*, věc C-322/14, zveřejněno v elektronické Sbírce rozhodnutí. In: EUR-lex [právní

¹ Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 351, 20. 12. 2012, s. 1-32). (dále jen „nařízení Brusel I bis“).

² Rozsudek ze dne 14. 12. 1976, *Estasis Salotti di Colzani Aimo et Gianmario Colzani v. Riwa Polstereimaschinen GmbH*, věc 24/76, Recueil, s. 1831. (dále jen „*Salotti*“).

³ Srov. odst. 9 a 10 rozsudku *Salotti*.

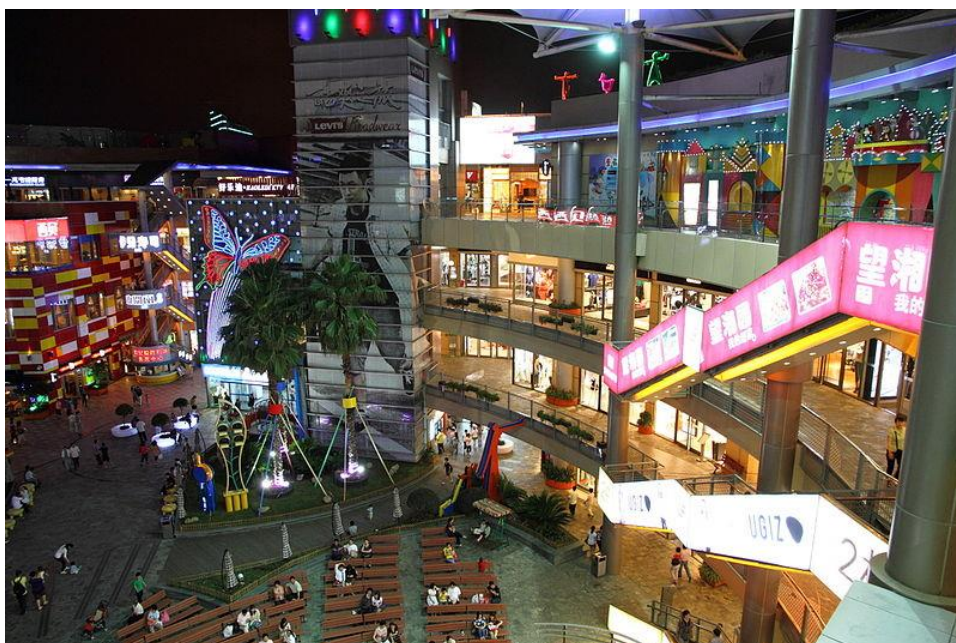
vyjádření souhlasu s obchodními podmínkami obsahujícími prorogační doložku „zaškrtnutím příslušného políčka před uskutečněním koupě“, a aniž by byl dokument s obchodními podmínkami bezpodmínečně otevřen. Soudní dvůr stanovil, že možnost tisku či uložení obchodních podmínek před samotným uzavřením smlouvy splňuje požadavek trvalého záznamu doložky. Umožňuje-li to tedy technika „zaškrtnutí políčka“, pak je prorogační doložka platně uzavřena elektronickými prostředky dle čl. 25 odst. 2 nařízení Brusel I bis, a to i přesto, že k trvalému záznamu obchodních podmínek kupujícím fakticky nemuselo dojít. K naplnění tohoto ustanovení totiž postačuje pouhá možnost pořízení takového záznamu.¹

protistraně zaslány až společně s písemným potvrzením této smlouvy, není splněn požadavek souhlasu obou stran a prorogační doložka tak není platně uzavřena. A to i v případě, že kupující nevyjádřil v rozumné době po doručení písemného potvrzení smlouvy žádné námitky. Shodně tomu bude také tehdy, jestliže na obchodní podmínky obsahující prorogační doložku nebylo předem upozorněno vůbec. Prorogační doložka tak v těchto případech bude platná, pouze pokud kupující přijme potvrzení prodávajícího opět písemně, nebo pokud by aplikace obchodních podmínek tvořila součást zvyklostí zavedených mezi stranami.⁴

Michaela Rubíčková

Ustanovení čl. 25 odst. 1 písm. a) nařízení Brusel I bis také umožňuje uzavřít prorogační doložku ústně s následným písemným potvrzením. I

v tomto případě je přípustný odkaz na obchodní podmínky, které doložku obsahují, jsou-li však protistraně poskytnuty předem.² Soudní dvůr EU se v rozsudku *Segoura*³ vyjádřil, že je-li na obchodní podmínky při ústně uzavírané smlouvě pouze odkazováno, ale fakticky jsou

informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 25. 10. 2016]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/>. (dále jen „El Majdoub“).

¹ Srov. odst. 32-36 a 40 rozsudku *El Majdoub*.

² DICKINSON, Andrew, LEIN, Eva a JAMES, Andrew (eds.). *The Brussels I Regulation recast*. Oxford: Oxford University Press, 2015. ISBN 978-0-19-871428-6. s. 290.

³ Rozsudek ze dne 14. 12. 1976, *Galeries Segoura SPRL v. Société Rahim Bonakdarian*, věc 25/76, Recueil, s. 1851. (dále jen „*Segoura*“).

Zdroj obrázku: ctny

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hongkang_outdoor_mall_in_Shanghai.JPG

⁴ Srov. odst. 8-12 rozsudku *Segoura*.

MEZINÁRODNÍ PRÁVO TRESTNÍ

Stránka | 8

Masakr v Sinjaru – dva roky od událostí a činnost aktivistky Nadii Murad

Uběhly již dva roky od veřejnosti málo známého masakru v Sinjaru (do češtiny překládáno jako Sindžár), který proběhl na severozápadě Iráku v guvernorátu Ninive v srpnu 2014. Jednalo se o kampaň radikální organizace ISIS, která prováděla etnické čistky vůči menšině jezídů, jichž podle odhadů zahynulo až 5 000.

Pozadí útoku ISIS

V červnu 2014 ISIS převzal kontrolu nad významnými oblastmi v severním Iráku. Útoky začaly dne 3. srpna, kdy byl Sinjar a jeho přilehlá města obsazena jednotkami Islámského státu. Kurdský koordinátor pro záležitosti jezídů dr. Noori Abdulrahman v této souvislosti uvedl, že považuje ničivou kampaň vedenou ISIS v regionu Sinjar především za strategický a demografický krok s cílem poarabštit dané území.

Téměř 200 000 civilistů, většina jezídů, šitů a Kurdů, dokázalo uprchnout z města Sinjar a přibližně 50 000 jezídů uteklo do přilehlého pohoří (Džabal Sindžár), kde byli v obležení jednotek Islámského státu. Emír jezídů Tahseen Said dne 3. srpna apeloval na světové lídry s prosbou o humanitární pomoc pro svůj lid ohrožený útoky ISIS. Následující den údajně kurdské jednotky bojovaly s bojovníky ISIS o získání území Sinjar. Zatímco probíhalo

obležení Sinjaru, v okolních vesnicích byli vyvražďováni stovky obyvatel pro své vyznání a odmítání konvertovat k islámu.

Vojenský zásah na ochranu jezídů

Ve dnech 5-13. srpna irácká vojska pomocí helikoptér doručila jídlo a pití jezídům v horách, přičemž americké a francouzské jednotky se humanitární pomoci rovněž zúčastnily. Dne 7. srpna prezident Barack Obama uvedl, že USA zahajují letecké úder s cílem zabránit masakru v pohoří Sinjar s potenciálními 50 000 oběti.

Dne 8. srpna byly zahájeny nálety jednotek USA v oblasti Erbil, 180 km východně od Sinjaru. První nálety v oblasti pohoří Sinjar byly hlášeny 9. srpna, kdy USA zahájily čtyři úder proti obrněným bojovým vozidlům ISIS ohrožujících civilisty. Mezi 9. a 11. srpnem byl vytvořen bezpečný koridor umožňující evakuaci až 10 000 osob izolovaných v daném pohoří, jež utekly před útoky ISIS. Kurdští bojovníci poskytli nákladní vozy s jídelnami a převozem nemocných a nemohoucích.

Vyšetřování OSN a genocida jezídů

OSN vyhlásila dne 13. srpna krizi v této oblasti na nejvyšší pohotovost současně s prohlášením, že bude usnadňovat mobilizaci dodatečných zdrojů potravin, finančních prostředků a majetku s cílem zajistit účinnější zprostředkování humanitární pomoci obyvatelům, jež byli nuceně vysídleni. Dne 19. března 2015 panel Rady OSN pro lidská práva došel k závěru, že Islámský stát se mohl dopustit genocidy vedené proti jezídům. Vyšetřovatelka daných útoků Suki Nagra uvedla, že útoky byly komplexně instruovány a promyšleny, a tedy se nejednalo o spontánní agresi.

V červnu 2016 zveřejnila Rada OSN pro lidská práva zprávu nezávislé mezinárodní vyšetřovací

Nadia Murad,
<http://www.nadiamurad.org/blog/>

uprchlického tábora ve městě Duhok a následně do Stuttgartu v Německu.

komise o zločinech ISIS vůči jezídům. Komise uvádí, že ISIS vůči jezídům spáchal genocidu, zločiny proti lidskosti i válečné zločiny. Veřejná prohlášení i jednání jasně prokazují, že ISIS zamýšlel zničit jezidy z oblasti Sinjar. Na základě toho komise doporučuje, aby Rada bezpečnosti OSN postoupila situaci týkající se ISIS Mezinárodnímu trestnímu soudu nebo zřídila ad hoc trestní tribunál s odpovídající územní a časovou jurisdikcí. Komise rovněž uvádí, že genocida vůči jezídům pokračuje.

Činnost aktivistky Nadii Murad

Jednou z okolních vesnic Sinjaru, na níž zaútočili bojovníci ISIS, je vesnice Kocho, ze které pochází tehdy devatenáctiletá dívka Nadia Murad, která byla unesena, držena a sexuálně zneužívána bojovníky ISIS ve městě Mosul, přičemž celá její rodina byla popravena. Daný rok bylo uneseno a drženo v otroctví více než 6700 žen. Nadia Murad uprchla svému únosci v listopadu 2014 a za pomoci sousední rodiny se přemístila do

Dne 16. prosince 2015 Nadia Murad informovala Radu bezpečnosti OSN o problematice obchodování s lidmi a konfliktech z dané oblasti. Jako přeživší genocidy založila iniciativu (podrobněji viz www.nadiamurad.org), jejímž cílem je pomáhat ženám a dětem viktimizovaným genocidou a snaha navrátit jim jejich život. V současné době se Nadia Murad ve spolupráci s právníčkou Amal Clooney snaží u Rady bezpečnosti OSN získat dostatečnou podporu pro mezinárodní vyšetřování uvedených zločinů, aby pachatelé genocidy jezídů z ISIS mohli být v budoucnu postaveni před Mezinárodní trestní soud, případně ad hoc trestní tribunál.

Zuzana Žaludová

LIDSKÁ PRÁVA

**Náhorní Karabach,
rozmrazování
konfliktu?**

Zatím poslední eskalaci konfliktu v oblasti Náhorního Karabachu datujeme do dubna 2016, kdy došlo k vzájemnému ostřelování pozic. Zprávy hovořily o třech desítkách mrtvých a dalších několika desítkách zraněných z obou táborů a jednalo se tak o nejvážnější střet od podepsání příměří v roce 1994.¹ Názory na příčinu této roztržky se však různí. Dle BBC² za ní mohla stát náhoda v podobě špatně umístěné střely. Podle jiných zdrojů pak příčinou mohla být akce ázerbájdžánské vlády k odvrácení pozornosti Ázerbájdžánců od ekonomických potíží způsobených pádem cen ropy. Podle vyjádření Ázerbájdžánského prezidenta Alijeva jsou to naopak Arménci, kdo si nepřejí mír, když se odmítají stáhnout z okupovaného území a prosazují udržení status quo.³ K okamžitému ukončení paleb vyzvalo Rusko, Spojené státy americké i OBSE. Naopak Turecko prostřednictvím prezidenta Erdogana vyjádřilo podporu Ázerbájdžánu. Případné vojenské akce v Ázerbájdžánu ze strany Turecka by tak mohly zapojit do konfliktu i Ruskou federaci, která je spojencem Arménie v rámci CSTO (Organizace Smlouvy o kolektivní bezpečnosti).

Náhorní Karabach je enkláva etnických Arménů uvnitř Ázerbájdžánu. Jak Arméni, tak Ázerbájdžánci považují oblast Náhorního Karabachu za kolébku své státnosti.⁴ Z tohoto můžeme usuzovat, že původ konfliktu vychází z národnostně-kulturních sporů. Různý výklad dějin ohledně prvotního osídlení oblasti a lpění obou národů na pravidle „prior tempore, potior iure“ činí jeho řešení velmi složitým.⁵ Oboustranné roztržky mezi arménským a ázerbájdžánským obyvatelstvem vyústily v ozbrojený konflikt, který byl charakterizovaný rozsáhlým porušováním lidských práv a desítkami tisíc obětí; probíhal mezi lety 1988 a 1994.⁶ Biškekský protokol z 12. května 1994⁷ uzavřený ministry obrany zemí a Ruskem sice formálně válku ukončil, avšak obě strany se s více či méně dlouhými přestávkami napadají do současnosti. Rozpad Sovětského svazu přinesl řadu ozbrojených konfliktů, vzešlých z etnického, náboženského, či jiného napětí, které se však ani po letech nepodařilo náležitě vyřešit. Důvody, proč se tak nestalo, můžeme spatřovat ve vojenské vyrovnanosti obou bojujících stran či zásah třetího, většího, subjektu.⁸ Odborná literatura¹

¹ Nagorno-Karabakh conflict: BBC visits Azerbaijan's frontline. In: BBC.com [online]. 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-36199449>

² Nagorno-Karabakh clash: Turkey backs Azeris 'to the end' against Armenia. In: BBC.com [online]. 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35953358>

³ Nagorno-Karabakh clash: Turkey backs Azeris 'to the end' against Armenia. In: BBC.com [online]. 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/world-europe-35953358>

⁴ DE WAAL, T.de. Černá zahrada: Arménie a Ázerbájdžán v míru a za války. Praha: Academia, 2012. XXI. století.

⁵ Kořeny konfliktu můžeme spatřovat i v hromadném exodu Arménů z Osmanské říše do dnešní oblasti Náhorního Karabachu v druhé polovině 19. století. In.: DE WAAL, T. de. Černá zahrada: Arménie a Ázerbájdžán v míru a za války. Praha: Academia, 2012. XXI. století.

⁶ ALTSTADT, A.L., MENON, R.. Unfrozen Conflict in Nagorno-Karabakh. In: *Foreign Affairs* [online]. 2016 [cit. 2016-11-06]. Dostupné z: <https://www.foreignaffairs.com/articles/armenia/2016-04-12/unfrozen-conflict-nagorno-karabakh>

⁷ Od stejného data rovněž můžeme hovořit o Náhorně Karabašské republice (NKR).

⁸ HOCH, T., KOPEČEK, V. BAAR, V. Role občanské společnosti při transformaci separatistických konfliktů na Jižním Kavkaze. *Mezinárodní vztahy*. 2012, 47(2), 5-28.

často označuje tyto konflikty jako tzv. *frozen conflicts* tedy „zmražené“ či „zamrzlé konflikty“.² Důsledkem těchto konfliktů pak často vznikají tzv. *de facto* státy.³

V současnosti tak můžeme hovořit o jakémsi rozmrazení tohoto konfliktu. Polad Bulbuloglu, ázerbájdžánský velvyslanec v Rusku se v souvislosti s touto roztržkou vyjádřil: Snahy o mírové řešení byly vedeny po 22 let. Ázerbájdžán je připraven na mírové řešení, ale pakliže k němu nedojde, je připraven použít vojenské prostředky.⁴ Klíčovou *peacemakingovou* roli by měl velmi pravděpodobně sehrát Írán, který sousedí s oběma znepřátelenými státy. Po nástupu prezidenta Ruháního se objevily informace o ochotě Íránu působit jako mediátor řešení tohoto sporu.⁵ Jak můžeme vidět, arménsko-ázerbájdžánský konflikt o Náhorní Karabach

není pouze lokálního charakteru, ale zahrnuje i další aktéry (nejen) z oblasti Blízkého východu.

Výše uvedená tvrzení pak jen dokládají, že zmražené konflikty zpravidla jen čekají na vhodný okamžik, aby se mohly přihlásit o slovo. I přes současné vypjaté vztahy mezi Ankarou a Moskvou není pravděpodobné, že v tomto neklidném regionu začíná velký ozbrojený střet, do kterého by se mohly zapojit i Turecko a Rusko. Vzhledem k zapojení těchto vnějších aktérů by totiž došlo k internacionalizaci případného konfliktu a to by mohlo vyvolat dlouhodobější regionální válku s destruktivním charakterem. Je tedy nepravděpodobné, že se naplní slova Polada Bulbulogla o vojenském zapojení Ázerbájdžánu, protože prakticky žádná vojenská aktivita v regionu se neobejde bez vědomí Ruska, které působí v roli patrona této oblasti.⁶ Meziregionální fórum mezi Ruskem a Ázerbájdžánem konané 1. listopadu 2016 v Baku,⁷ pak posílilo ekonomickou spolupráci mezi těmito dvěma zeměmi.⁸ Z tohoto důvodu se pak jeví další eskalace konfliktu v tuto chvíli jako nepravděpodobná a bude upřednostňována ekonomická diplomacie.

Jakub Fejfar

¹ Např. DOBBINS, J. *Overcoming obstacles to peace: local factors in nation-building*. Santa Monica, Calif.: RAND Corporation, 2013. Rand Corporation monograph series. ISBN 978-0-8330-7860-5.; TUDORIOU, T. *Unfreezing Failed Frozen Conflicts: A Post-Soviet Case Study*. *Journal of Contemporary European Studies*. 2016, 24(3), 375-396.

² Obsahem tohoto pojmu rozumíme stav, kdy sice ještě nedošlo k vyřešení právních či faktických problémů vedoucích k vypuknutí konfliktu, ale boje (se zbraněmi) ustaly, přičemž území, na kterém konflikt probíhá, není pod kontrolou centrální vlády.

³ *De facto* státy rozumíme entity, které z části splňují kritéria státnosti. Disponují vymezeným územím, obyvatelstvem a správním aparátem, schopným vykonávat alespoň základní státní správu (tzv. vnitřní suverenita), avšak nedisponují mezinárodním uznáním a rovněž mají omezenou schopnost navazovat vztahy s dalšími aktéry (tzv. vnější suverenita). Např. In: Podněstří - *de facto* stát? Mezinárodní právo a státní území. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015, s. 166-179. ISBN 978-80-87975-42-8.

⁴ Nagorno-Karabakh. In: *Globalsecurity.org* [online]. 2016 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/nagorno-karabakh.htm>

⁵ Tehran ready to become mediator between Armenia, Azerbaijan. In: *Azernews.az* [online]. 2016 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <http://www.azernews.az/nation/94718.html>

⁶ Russia Advances Its Position in the South Caucasus. In: *The Central Asia-Caucasus Analyst* [online]. 2013 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <https://www.cacianalyst.org/publications/analytical-articles/item/12856-russia-advances-its-position-in-the-south-caucasus.html>

⁷ Azerbaijani-Russian Interregional Forum kicks off in Baku. In: *Azertag.az* [online]. 2016 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: http://azertag.az/en/xeber/Azerbaijani-Russian-Interregional_Forum_kicks_off_in_Baku-1006776

⁸ Podle Polada Bulbulogla je jedním z nejslibnějších projektů spolupráce rozsáhlý projekt severo-jihní dopravní tepny spojující ruské přístavy s jihovýchodní Asií a Indickým oceánem, na které by měl spolupracovat ještě Írán. In: Polad Bulbuloglu: *Russian-Azerbaijani cooperation is developing very successfully*. In: *Vestnik Kavkaza* [online]. 2016 [cit. 2016-11-09]. Dostupné z: <http://vestnikkavkaza.net/news/Polad-Bulbuloglu-Russian-Azerbaijani-cooperation-is-developing-very-successfully.html>

EVROPSKÉ PRÁVO

Stránka | 12

Stanovisko Evropské komise k polské ústavní krizi: *quo vadis, terra Poloniae?*

Není žádným tajemstvím, že polský spisovatel Henryk Sienkiewicz se proslavil zejména svoji knihou *Quo vadis*. Název tohoto díla pochází ze staré křesťanské legendy, vyličené v závěru Sienkiewiczova románu. Svatý Petr, pronásledovaný pro svou křesťanskou víru a přesvědčený svými stoupenci, aby vyhledal bezpečí mimo hradby Říma, při svém odchodu potkává Ježíše Krista ubírajícího se opačným směrem. Na Petřův udivený dotaz: „*Quo vadis, domine?*“ Ježíš prostě odpoví: „*Když ty opouštíš můj lid, jdu do Říma, aby mě ukřižovali podruhé.*“ Přesvědčen těmito slovy přehodnotí svatý Petr své rozhodnutí a vrátí se zpět do Věčného města, aby tam zemřel na kříži stejně jako jeho Pán. Z pokory, aby nenapodoboval Ježíše Krista, si však vyprosí, aby jej ukřižovali jinak, tj. hlavou dolů.

Otázka, kterou položil svatý Petr Kristovi, je přitom fundamentální otázkou, kterou pokládá Sienkiewicz Evropě a lidstvu. Dle jeho přesvědčení byla totiž tehdejší společnost zmítána krizí, přičemž jediné východisko z této krize spatřoval Sienkiewicz v přimknutí se ke křesťanskému světovému názoru a morálce, jejíž sílu a dokonalost se snažil ukázat na konfrontaci s úpadkovým stadiem slavné říše římské.

Současná ústavní krize, která probíhá v Polské republice od loňského podzimu, v mnoha ohledech nutí k zamyšlení, resp. k položení shora uvedené otázky ve vztahu k Polsku, tj.: „*Quo vadis, terra Poloniae?*“. Není bez zajímavosti, že tuto otázku si již položila Evropská komise v rámci své odpovědnosti jakožto strážkyně Smluv za dodržování zásad

právního státu, resp. prosazování hodnot Evropské Unie.¹ Právní rámec snah Komise motivovaných touhou po zajištění dodržování hodnot, na nichž byla Evropská unie vybudována, přitom tvoří tzv. mechanismus pro zajištění řádného fungování právního státu (ang. Rule of Law Framework).

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že unijní právo zná několik nástrojů, pomocí nichž je možné ukládat sankce členským státům, které porušují unijní právo. Kromě řízení o porušení povinnosti dle čl. 258 a n. Smlouvy o fungování EU (dále jen „SFEU“), zde existuje i řízení dle čl. 7 Smlouvy o EU (dále jen „SEU“). Rozdílů mezi oběma druhy řízení je celá řada. Zprv, řízení o porušení povinnosti je judiciálním řízením, zatímco řízení dle čl. 7 SEU je svým charakterem spíše „politickým“ procesem.² Zadrugé, řízení dle čl. 7 SEU směřuje k potrestání států, které dlouhodobě a trvale porušují hodnoty uvedené v čl. 2 SEU. Naopak účelem a smyslem řízení dle čl. 258 a n. SFEU je postih méně závažného porušování unijního práva.³ Zatřetí,

¹ Viz projev místopředsedkyně Komise Viviane Redingové „EU a právní stát – co dále?“. Online dostupné na: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-677_cs.htm. Dále viz čl. 17 odst. 1 SEU.

² Tak zatímco řízení o porušení povinnosti se také rozpadá do několika fází (z nichž ne všechny jsou judiciální), nakonec je do rozhodování zapojen i Soudní dvůr EU. Naopak v případě řízení dle čl. 7 SEU do rozhodování Soudní dvůr EU zapojen není. V podrobnostech viz LENAERTS, Koen. MASELIS, Ignace. GUTMAN, Kathleen. *EU Procedural Law*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 159 a n.

³ Viz TOMÁŠEK, Michal. TÝČ, Vladimír. *Právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2013, s. 404 a n. Jakkoliv je třeba zdůraznit, že i řízení o porušení povinnosti slouží jako nástroj pro řešení některých problémů právního státu. Viz např. rozhodnutí Soudního dvora ze dne 6. listopadu 2012 ve věci C-286/12 *Komise v. Maďarsko* nebo ze dne 16. října 2012 ve věci C-614/10 *Komise v. Rakousko*.

řízení o porušení povinnosti je spjato s porušením konkrétního ustanovení unijního práva. Naopak mechanismy prevence a sankcí stanovené v čl. 7 SEU se neomezují pouze na oblasti, které spadají *stricto sensu* do působnosti práva EU.¹ Konečně začtvrté, řízení o porušení povinnosti je zahajováno každý rok řádově v desítkách případů,² zatímco řízení dle čl. 7 SEU nebylo nikdy iniciováno.³

Ponechá-li se stranou, že samotná hodnotová orientace EU vyvolává mnohdy ostrou polemiku v odborném diskurzu,⁴ ze shora uvedeného jednoznačně vyplývá, že řízení dle čl. 7 SEU má celou řadu úskalí. Zaprvé, úspěšná aplikace čl. 7 SEU vyžaduje přijetí jednomyslného rozhodnutí Evropské rady o závažném a trvalém porušování hodnot Evropské unie některým z členských států.⁵ Je přitom vcelku zjevné, že s ohledem na vzájemné vztahy mezi některými státy dosažení takovéto jednomyslnosti může být nereálné. Zadruté, i kdyby se podařilo úspěšně o některém členském státu prohlásit, že dlouhodobě a trvale porušuje hodnoty Evropské unie (a v konečném důsledku ho zbavit např. hlasovacích práv), není pochyb o tom, že by takové rozhodnutí vedlo k závažnému narušení vztahů uvnitř EU. Proto se také o čl. 7 SEU uvažuje jako o „hrozbě

jaderného odstrašení“ unijního práva,⁶ přičemž stejně jako v případě skutečného jaderného arzenálu, i v případě řízení dle čl. 7 SEU platí, že jeho hlavní hodnota spočívá v tom, že nebude nikdy použit. Navíc, pokud by se orgány EU odhodlaly k aktivaci čl. 7 SEU a později se ukázalo, že tento mechanismus je bezzubý (což vzhledem k charakteru ukládaných sankcí není rozhodně nereálné), významným způsobem by tím byla podryta autorita celé EU.

Vědoma si výše uvedeného, stvořila Evropská komise mechanismus, který jí umožňuje formálně (a veřejně) vést dialog se státy, u kterých se domnívá, že by mohly porušovat hodnoty uvedené v čl. 2 SEU.⁷ Tento mechanismus představuje jakýsi „předstupeň“ řízení podle článku 7 SEU. Aktivován má být v případě, kdy orgány příslušného členského státu přijímají opatření nebo tolerují situace, které mohou systematicky ohrožovat řádné fungování právního státu.⁸ Samotný postup je třífázový. Nejprve Komise shromáždí a prověří všechny relevantní informace a posoudí, zda existují jasné známky systémového ohrožení právního státu. V této fázi rovněž intenzivně komunikuje s členským státem, jehož se údajné porušování právního státu týká. Ve druhé fázi, není-li záležitost stále uspokojivě vyřešena, vydá Komise tzv. doporučení k právnímu státu. V doporučení jsou uvedeny důvody, proč se Komise domnívá, že dochází ze strany konkrétního členského státu k systematickému ohrožování řádného fungování právního státu, jakož i lhůta pro jejich řešení. Konečně ve třetí fázi sleduje Komise, zda členský stát zjednal nápravu. Pokud se tak nestane, posoudí Komise možnost zahájení řízení dle čl. 7 SEU.

¹ Viz Sdělení Komise „Dodržování a podpora hodnot, na nichž je Evropské unie založena“ ze dne 15. října 2003, COM(2003) 606 final.

² Viz Výroční zpráva Soudního dvora za rok 2015. Online dostupná na: http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2016-05/rapport_annuel_2015_activite_judiciaire_cs_web.pdf.

³ Ačkoliv se o zahájení tohoto řízení v minulosti již uvažovalo ve spojení např. s Rakouskem nebo Maďarskem.

⁴ Viz např. WEATHERILL, Stephen. *Law and Values in the European Union*. Oxford: Oxford University Press, 2016, s. 393 a n. V této souvislosti rovněž nelze nezpomenout slavné rozhodnutí Soudního dvora ze dne 23. dubna 1986 ve věci 294/83 *Les Verts*.

⁵ Členský stát, o němž je rozhodováno, je pochopitelně z rozhodovací procedury vyloučen. Viz čl. 354 SFEU.

⁶ Viz projev předsedy Evropské komise José Manuel Durão Barroso o stavu Unie z roku 2012. Online dostupný na: http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-12-596_cs.htm.

⁷ Viz sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě „Nový postup EU pro posílení právního státu“ ze dne 11. března 2014, COM (2014) 158 final.

⁸ K pojmu „systémových nedostatků“ viz např. rozhodnutí Soudního dvora ze dne 14. listopadu 2013 ve věci C-4/11 *Puid*.

Poprvé byl tento mechanismus použit právě ve vztahu k Polsku.¹ Stručně řečeno, Komise shledává ohrožení právního státu ve (i) změnách právní úpravy, které ohrožují nezávislé fungování polského Ústavního tribunálu (polsky Trybunał Konstytucyjny) (např. zavedení pravidla o nemožnosti přednostního projednání věci, zavedení rozhodování výlučně plenárním způsobem atd.), (ii) nezveřejňování nálezů polského Ústavního tribunálu v úředním věstníku a (iii) odmítnutí přijetí přísahy (a s tím spojené znemožnění ujmout se funkce soudce ústavního soudu) v případě třech soudců vybraných Sejmem v období vlády Občanské platformy (polsky Platforma Obywatelska).² Za účelem nápravy těchto nedostatků poskytla Komise Polsku tři měsíční lhůtu.

Samotné jádro polské ústavní krize přitom spočívá zejména v konfliktu mezi Ústavním tribunálem, který rozhodl o protiústavnosti shora nastíněných změn v polské právní úpravě, a polskou vládou, která odmítá rozhodnutí Ústavního tribunálu respektovat (resp. publikovat v úředním věstníku). Polská vláda přitom argumentuje tím, že při rozhodování o ústavnosti přijatých změn měl Ústavní tribunál vycházet z presumpce ústavnosti. Jinak řečeno, již při přezkumu dotčených změn se měl řídit novelizovanou právní úpravou. To by ovšem fakticky znamenalo, že by se k rozhodování o těchto změnách dostal až za několik let (a to zejména v důsledku zrušení možnosti projednat věc přednostně). Proto také polský Ústavní tribunál tento názor odmítl jako neudržitelný.

Ve světle výše řečeného, lze vyjádřit pochybnosti, zdali snahy Komise skutečně povedou ke zjednání nápravy, resp. k aktivaci čl. 7 SEU. Zaprvé, prozatím se vládnoucí polské elity netváří, že by byly ochotny slevit ze svého postoje, přičemž Komise nedisponuje potřebnými mocenskými nástroji, které by jí umožnily vynutit si výkon svých doporučení. Zadruhé, jakkoliv samotný mechanismus pro zajištění řádného fungování právního státu představuje platformu na formální úrovni pro dialog mezi členskými státy a Komisí, ve skutečnosti nic nemění na podstatě řízení dle čl. 7 SEU. Jinak řečeno, ani přijetí shora popsaného instrumentu v žádném případě neodstranilo nedostatky řízení podle čl. 7 SEU. Na druhou stranu, jakkoliv nelze význam instrumentu stran právního státu v rukách Komise přeceňovat,³ nelze jej ani podceňovat. Konečně jak bylo naznačeno v úvodu, již samotná slova mají druhdy moc přimět k zamyšlení a ke změně kurzu. A stejně jako Ježíš Kristus přiměl svými slovy a činy svatého Petra k návratu do Říma, je na Komisi, aby přiměla Polsko k respektování právního státu a odstranění pochybení, na nichž panuje široká shoda. V tomto slova smyslu může unijní právo dopomoci k řešení polské ústavní krize, obdobně jako měly dopomoci dle Sienkiewiczze křesťanský světový názor a morálka k řešení krize polské společnosti v devatenáctém století. Úplným závěrem nezbyvá nežli vyjádřit naději, že vládnoucí polské elity se na rozdíl od svatého Petra nerozhodnou nechat se ukřižovat hlavou dolů.

Petr Navrátil

¹ Viz doporučení Evropské komise ze dne 27. července 2016, C(2016) 5703 final. Online dostupné na: http://ec.europa.eu/justice/effective-justice/files/recommendation-rule-of-law-poland-20160727_en.pdf.

² Není bez zajímavosti, že ke stejným závěrům dospěla i tzv. Benátská komise Rady Evropy. Viz stanoviska tzv. Benátské komise online dostupné na: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)026-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)026-e) a [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2016\)001-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2016)001-e).

³ V této souvislosti je nezbytné zdůraznit, že i Rada EU v této oblasti vyvinula snahy. Viz závěry Rady EU přijaté dne 16. prosince 2014, 17014/14. Online dostupné na: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-17014-2014-INIT/en/pdf>. Konečně ani Evropský parlament nezůstává stranou. Viz analýza „An EU mechanism on democracy, the rule of law and fundamental rights“ a s tím spojené legislativní snahy. Online dostupné na: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/579328/EPRS_IDA\(2016\)579328_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/579328/EPRS_IDA(2016)579328_EN.pdf).

VNITROST. APLIKACE MEZ. PRÁVA

Provozovatel obchodu, který nabízí zdarma přístup k wi-fi síti, není odpovědný za porušení autorských práv, jehož se dopustil uživatel

*Takovému provozovateli však může být za
účelem ukončení či předejití tohoto
protiprávního jednání uloženo, aby svou síť
zabezpečil heslem*

Skutkové okolnosti

Tobias Mc Fadden je vedoucí obchodu se světelnou a zvukovou technikou, v němž veřejnosti nabízí přístup k wi-fi síti zdarma, aby ke svému zboží a službám přilákal potenciální zákazníky. V roce 2010 bylo prostřednictvím této sítě veřejnosti protiprávně nabídnuto ke stažení hudební dílo, k němuž má autorská práva společnost Sony Music Entertainment Germany GmbH (dále jen „Sony“).

Společnost Sony vyzvala Tobiase Mc Faddena k respektování jejích práv k předmětnému zvukovému záznamu a následně po dalších právních krocích Tobiase Mc Faddena žádala společnost Sony, aby jí byla zaplacená náhrada škody z titulu přímé odpovědnosti za porušení jejích práv k uvedenému zvukovému záznamu, aby se Tobias Mc Fadden zdržel porušování jejích práv pod hrozbou pokuty a samozřejmě, aby jí nahradil náklady spojené s výzvou a soudním řízením.¹

¹ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu), 15. září 2016 ve věci C-484/14
Dostupné na [www:
http://curia.europa.eu/juris/document/document](http://curia.europa.eu/juris/document/document).

Tobias Mc Fadden tvrdil, že jeho odpovědnost je vyloučena na základě ustanovení německého práva, které provádí čl. 12 odst. 1 směrnice 2000/31.²

Předběžná otázka

V žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce předkládající soud³ uvádí, že je nakloněn závěru, že práva společnosti Sony neporušil osobně Tobias Mc Fadden, nýbrž neznámý uživatel jeho bezdrátové sítě. Hodlá však konstatovat, že Tobias Mc Fadden nese nepřímou odpovědnost, neboť nezabezpečil síť a umožnil tím, aby k tomuto porušení práv došlo. Předkládající soud se proto tázal, zda ustanovení o zproštění odpovědnosti v čl. 12 odst. 1 směrnice 2000/31, který byl do německého práva proveden § 8 odst. 1 první větou zákona o elektronických médiích,⁴

[jsf?text=wifi&docid=183363&pageIndex=0&doclang=CS&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=125205#ctx1](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=CS) (10. 10. 2016).

2 "Prostý přenos"

1. Členské státy zajistí, aby v případě poskytování služby informační společnosti spočívající v přenosu informací poskytnutých příjemcem služby komunikační sítě nebo ve zprostředkování přístupu ke komunikační síti, nebyl poskytovatel služby odpovědný za přenášené informace, pokud:

- a) není původcem přenosu;
 - b) nevolí příjemce přenášené informace a
 - c) nevolí a nezmění obsah přenášené informace.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu („směrnice o elektronickém obchodu“) (Úř. věst. L 178)

Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=CS](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=CS) (20. 10. 2016)

3 Zemský soud I v Mnichově – Landgericht München

4 Telemediengesetz (TMG)

§ 8 Durchleitung von Informationen
(1) Diensteanbieter sind für fremde Informationen, die sie in einem Kommunikationsnetz übermitteln oder zu denen

brání tomu, aby Tobias
Mc Fadden nesl odpovědnost.

Právní analýza

Směrnice vylučuje odpovědnost zprostředkujícího poskytovatele za protiprávní činnost třetí osoby, pokud poskytování spočívá v „prostém přenosu“ informací. Toto vyloučení odpovědnosti je vázáno na splnění tří kumulativních podmínek: 1) poskytovatel není původcem přenosu, 2) nevolí příjemce přenášené informace a 3) nevolí ani nezmění obsah přenášené informace.

V daném rozsudku Soudní dvůr nejprve konstatoval, že bezplatné zpřístupnění wi-fi sítě veřejnosti za účelem přilákání potenciálních zákazníků ke zboží nebo službám obchodu představuje „službu informační společnosti“¹ ve smyslu směrnice. Pojem „služba informační

společnosti“ zahrnuje podle čl. 12 odst. 1 směrnice 2000/31 jakoukoliv hospodářskou činnost, která spočívá v poskytnutí přístupu ke komunikační síti, což zahrnuje provozování veřejné sítě Wi-Fi s internetovým připojením. Podle názoru Generálního advokáta Macieje Szpunara² sloveso poskytovat znamená pouze to, že dotčená činnost umožňuje přístup veřejnosti k síti, přičemž je součástí hospodářského kontextu. Kvalifikace dané činnosti jako „služby“ má totiž objektivní povahu. Není tedy dle názoru generálního advokáta nutné, aby dotčená osoba vystupovala vůči veřejnosti jako poskytovatel nebo dále, aby svou činnost výslovně propagovala u potenciálních zákazníků.

Soudní dvůr dále potvrdil, že v případě splnění všech tří uvedených podmínek nenese poskytovatel, který, jako T. Mc Fadden, zprostředkovává přístup ke komunikační síti,

sie den Zugang zur Nutzung vermitteln, nicht verantwortlich, sofern sie

1. die Übermittlung nicht veranlasst,
2. den Adressaten der übermittelten Informationen nicht ausgewählt und
3. die übermittelten Informationen nicht ausgewählt oder verändert haben.

Satz 1 findet keine Anwendung, wenn der Diensteanbieter absichtlich mit einem Nutzer seines Dienstes zusammenarbeitet, um rechtswidrige Handlungen zu begehen.

Dostupné na [www: https://www.gesetze-im-internet.de/tmg/BJNR017910007.html](https://www.gesetze-im-internet.de/tmg/BJNR017910007.html) (1. 11. 2016)

¹ Článek 2 Definice

Pro účely této směrnice se rozumí:

a) "službami informační společnosti" služby ve smyslu čl. 1 odst. 2 směrnice 98/34/ES ve znění směrnice 98/48/ES; (službou jakákoliv služba informační společnosti, tj. každá služba poskytovaná zpravidla za úplatu, na dálku, elektronicky a na individuální žádost příjemce služeb).

Dostupné na [www: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=CS](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32000L0031&from=CS) (20. 10. 2016).

² Stanovisko Generálního advokáta Macieje Szpunara přednesené dne 16. března 2016
Dostupné na [www: http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=wifi&docid=175130&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=129668](http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=wifi&docid=175130&pageIndex=0&doclang=CS&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=129668) (12. 11. 2016).

odpovědnost. Z toho vyplývá, že se nositel autorských práv nemůže vůči tomuto poskytovateli domáhat náhrady škody na základě toho, že tato síť byla použita třetími osobami k porušení jeho práv. Jelikož takový návrh nemůže obstát, je rovněž vyloučeno, aby se nositel práv mohl domáhat náhrady výdajů spojených s výzvou nebo náhrady nákladů řízení vynaložených v souvislosti s touto žalobou.

Směrnice však nebrání tomu, aby se nositel práv (společnost Sony) u vnitrostátního soudního nebo správního orgánu domáhal toho, aby bylo takovému poskytovateli nařízeno ukončit veškeré porušování autorských práv, jehož se dopouští jeho zákazníci, nebo takovému porušení předcházet. Soudní dvůr konstatoval, že příkaz k zabezpečení internetového připojení heslem může zajistit rovnováhu mezi právy duševního vlastnictví nositelů autorských práv na jedné straně a právy na svobodu podnikání poskytovatelů přístupu a svobodu informací uživatelů sítě na straně druhé. Soudní dvůr zejména uvedl, že takové opatření je s to odradit uživatele sítě od porušování práv duševního vlastnictví. Soudní dvůr však v tomto ohledu zdůraznil, že je k zajištění tohoto odrazujícího účinku nezbytné, aby byli uživatelé povinni uvést svou totožnost k získání hesla z důvodu zamezení jejich anonymního jednání.

Směrnice na druhou stranu výslovně vylučuje přijetí opatření týkající se dohledu nad informacemi přenášenými přes danou síť. Stejně tak není s to uvést do rovnováhy vzájemně si konkurující výše uvedená práva opatření spočívající v úplném přerušení internetového připojení, aniž by bylo zváženo přijetí opatření méně zasahujících do svobody podnikání provozovatele tohoto připojení.¹

Závěr

Tento rozsudek je brán za průlomový a to především z toho důvodu, že do tohoto okamžiku postupovala praxe v členských státech nejednotně. Vzhledem k tomu, že je rozsudek závazný pro členské státy, mělo by dojít ke sjednocení právní praxe. Vzhledem k případnému příkazu k zabezpečení internetového připojení heslem vyvstávají mnohé otázky, kterými se zabýval generální advokát ve svém stanovisku a které narážejí na několik námitek právní povahy. Například zavedení povinnosti zabezpečení zpochybňuje potenciálně obchodní model podniků, které nabízejí internetové připojení doplňkově ke svým jiným službám. Některé z těchto podniků by totiž již nebyly ochotny nabízet tuto dodatečnou službu, pokud by znamenala investice a právní omezení spojená se zabezpečením sítě a se správou uživatelů. Kromě toho někteří příjemci této služby, například zákazníci fast-food nebo určitého obchodu, by ji přestali využívat, pokud by znamenala systematickou povinnost uvádět totožnost a heslo. Dále s tím souvisí i fakt, že zabezpečení sítě Wi-Fi znamená pro osoby, které provozují tuto síť proto, aby nabízely internetové připojení svým zákazníkům a veřejnosti, nutnost určit totožnost uživatelů a uchovávat jejich údaje. V neposlední řadě lze diskutovat o přiměřenosti daného opatření, ale počkejme si, co ukáže další praxe.

Kamila Šrolerová

¹ Tisková zpráva č. 99/16, v Lucemburku dne 15. září 2016
Dostupné na [www:
http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799/cs/?annee=2016](http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_16799/cs/?annee=2016) (10. 10. 2016)

AKTUALITY

Novinky

Stránka | 18

Valné shromáždění OSN dne 3. 11. 2016 zvolilo nové složení Komise pro mezinárodní právo. Jedním ze zvolených je zároveň i **prof. JUDr. Pavel Šturma, DrSc.**, který je zároveň i předsedou České společnosti pro mezinárodní právo.

Panu profesorovi gratulujeme ke zvolení do druhého funkčního období!

Komise pro mezinárodní právo je orgán zřízený VS za účelem podpory progresivního rozvoje a kodifikace mezinárodního práva, složený z 34 členů, kteří představují uznávané odborníky v mezinárodním právu.

Události

Ve dnech 14. - 15. 10. 2016 se v Kúpelech Nimnica na Slovensku konalo IX. česko-slovenské mezinárodně právní symposium, tentokrát se zaměřením na téma: **Mezinárodní obyčejové právo: relevantní i v digitální éře?**

Během dvoudenního symposia v příjemných prostorách obklopených nádhernou přírodou

scenérií vystoupila celá řada řečníků, včetně předsedy ČSMP prof. Pavla Šturmy, místopředsedy SSMP dr. Metoda Špačka a dalších.

Vystupující zahrnovali jak akademiky, tak praktiky z ČR i Slovenska, Ministerstev zahraničních věcí obou zemí, řady univerzit a rovněž NATO.

Bližší popis události naleznete na stránkách ČSMP <http://www.csmp-csil.org/news/zprava-z-ix-slovensko-ceskeho-mezinarodnepravniho-sympozia-14-15-10-2016-kupele-nimnica-slovensko/>

Redakční rada

Vedoucí editor:

Mgr. Milan Lipovský, Ph.D.
lipovsky (at) prf.cuni . cz

Vedoucí sekce:

Šárka Ošťádalová (Mezinárodní právo) – sostadalova (at) centrum . cz
Mgr. Petr Navrátil (Evropské právo) - navratil (at) prf.cuni . cz
JUDr. Ing. Jan Lhotský, Ph.D. (Mezinárodní právo trestní) - jan.m.lhotsky (at) gmail . com
JUDr. Bc. Alla Tymofeyeva, Ph.D. (Lidská práva) – tymofeya (at) prf.cuni . cz
Mgr. Kamila Hájíčková (Vnístrost. aplikace MP) – sroka (at) centrum . cz
Mgr. Iva Gavrilová (Mezinárodní právo soukromé) - ivagavri (at) gmail . com